

Opleiding Hogere Waterleidingtechniek na 25 jaar nog niet verouderd

'Proefpersonen' mochten ze zichzelf niet noemen, maar hun ervaringen werden dankbaar gebruikt in volgende edities van de opleiding Hogere Waterleidingstechniek. 27 jaar geleden werd door de Vewin de eerste HWT-opleiding in het leven geroepen, op aandringen van de drinkwatersector zelf. De bedoeling was om een generatie hbo-ers te krijgen die een breed inzicht in de drinkwatervoorziening zouden hebben en niet het hokjesgerichte denken dat gebruikelijk was in die tijd. En dat lukte. De eerste HWT'ers kregen 25 jaar geleden het felbegeerde diploma. Oud-HWT'ers Rudy Langenakker, Herman Korfage, Kees Ruijg en Ed Smulders hebben veel aan de opleiding gehad. Maar ondanks het succes is de HWT in de loop der jaren weer verdwenen. Of toch niet? Op dit moment onderzoekt Stichting Wateropleidingen, gesteund door signalen uit de bedrijfstak, de mogelijkheid om de HBO+-opleiding Waterleidingstechniek weer nieuw leven in te blazen. Als dat haalbaar en wenselijk is, gaat de HWT nieuwe stijl in september 2008 van start.

V.l.n.r. Ed Smulders, Rudy Langenakker, Herman Korfage en Kees Ruijg.

Tot 1980 kwamen de cursussen op drinkwatergebied voor het merendeel uit de koker van PBNA. Dit waren vooral technische cursussen, die puur de technische aspecten van de drinkwaterproductie behandelden. Het probleem was dat deze cursussen niet altijd actueel waren. Ook werd de lesstof schriftelijk overgedragen, wat het stellen van vragen bemoeilijkte. In de praktijk van alledag werkten alle disciplines binnen het waterleidingbedrijf vooral naast elkaar. De ongeveer 100 drinkwaterbedrijven die op dat moment nog bestonden, gaven aan dat ze een integrale(re) opleiding voor hbo-ers wilden. De Vewin sprong daar op in met de opleiding Hogere Waterleidingstechniek. De bedoeling van deze opleiding was om binnen de bedrijven zelf meer integraal te gaan werken. Maar er was nog een andere reden. In die tijd bestonden nog veel echte nutsbedrijven, die behalve water ook gas en/of elektriciteit leverden. De 'watermensen' wisten over het algemeen maar weinig over gas en elektriciteit en vice versa. Om de kennis over drinkwater bij de niet-watermensen op te krikken konden zij ook meedoen aan de HWT.

Om te zorgen dat de opleiding zoveel mogelijk voldeed aan de eisen uit de drinkwatersector, kwamen alle HWT-docenten uit de waterwereld zelf, evenals de examinatoren en de auteurs van de lesboeken. In het eerste jaar van de HWT mocht elk drinkwaterbedrijf maar één deelnemer sturen. Herman Korfage en Rudy Langenakker bijvoorbeeld hadden indertijd een 'concurrent' binnen hun eigen bedrijf.

De opleiding zelf duurde twee jaar en was, volgens de oud-HWT'ers, behoorlijk intensief. Eén dag per week kregen ze, in de loop der tijd op verschillende locaties, les in Utrecht. Daarnaast moest er nog drie avonden per week thuis worden gestudeerd, want het tempo op de lesdagen lag behoorlijk hoog.

De lesboeken waren nog concepten en niet altijd volledig of correct. Omdat de cursisten uit de drinkwaterwereld kwamen en op sommige vakgebieden dus al aardig wat kennis hadden, kwam het voor dat ze over bepaalde onderdelen méér kennis in huis hadden dan de docent. Dan werden tijdens de aanvullingen of correcties gedaan.

Omdat de studenten allemaal van verschillende drinkwaterbedrijven kwamen en bovendien binnen zeer verschillende disciplines werkzaam waren, ontstond een interactie die zich uitstrekte tot buiten de studie-uren. Als de studenten tijdens hun normale werkzaamheden tegen een probleem op een ander vakgebied aanliepen, werd dat met medestudenten besproken.

Hoewel deze kruisbestuiving in eerste instantie niet bewust zo was opgezet, zag de sector er al snel de voordelen van in. Maar ook binnen de bedrijven zelf wierp dat zijn vruchten af. Wanneer een groot project werd opgezet, werden HWT-ers vaak ingezet als (een soort van) projectleiders, omdat zij als geen ander een brede blik hadden en alle facetten van een project konden overzien. Op de HWT kwamen tenslotte niet alleen technische aspecten van de watervoorziening aan de orde, maar bijvoorbeeld ook de bedrijfseconomie en chemie, bacteriologie en biologie van het water, rechten- en wetskennis en sociale vaardigheden. Vrijstellingen werden niet verleend, ook niet op het 'eigen' vakgebied. De examens waren in eerste instantie geclusterd, wat tot de nodige stress bij de studenten leidde, die in zeer korte tijd alle kennis in hun hoofd moesten stampen. Dat alles leidde er wel toe dat zij door collega's met een andere discipline serieus genomen werden, omdat de HWT-ers in ieder geval de basisbeginselen van elk vakgebied onder de knie hadden. Geen wonder dus dat de HWT-opleiding én de HWT'ers een behoorlijke status binnen de drinkwaterwereld genoten. Voor veel functies was de HWT een vereiste bij de sollicitatie. Opvallend, want de opleiding had geen officiële status.

In de jaren 80 begon de drinkwaterwereld te veranderen. Door de fusies ontstonden steeds grotere bedrijven, waarbij de kennis werd geclusterd en minder behoefte bestond aan generalisten zoals de HWT die afleverde. Dat had ook zijn weerslag op het opleidings- en cursusaanbod. Gestuurd door de opleidingsbehoefte van de sector bood Stichting Wateropleidingen bijvoorbeeld steeds meer modulaire cursussen (basis- en functieopleidingen) aan in plaats van de intensieve, brede HWT-opleiding.

Toch wordt, ook nu nog, de HWT als een pré beschouwd bij sommige vacatures.

Langzaam maar zeker wordt de roep om een brede blik weer harder. Dat komt door een aantal ontwikkelingen. Zo wordt het voor waterleidingbedrijven steeds moeilijker nieuw technisch personeel in dienst te nemen. De hoeveelheid afgestudeerden op technisch gebied neemt af en de drinkwaterbedrijven moeten concurreren met andere technische bedrijven die een flitsender imago hebben. Ook verdwijnen langzaam maar zeker de medewerkers uit het bedrijf die of de HWT hebben gevolgd en/of de nodige praktijkkennis hebben opgedaan. Overigens neemt ook het totale aantal werknemers in de drinkwatersector af: in 1990 was het aantal fte's nog 8.422, vorig jaar waren er nog 4.946 over. Bovendien ontstaat door al die specialisaties weer het gevaar voor verkokering, het ontstaan van bedrijfjes binnen de waterleidingbedrijven. Zo constateren de oud-HWT'ers nu al spanningen binnen de bedrijven, bijvoorbeeld tussen afdelingen die zich bezig houden met financiële zaken versus afdelingen die zich bezighouden met kwaliteit of imago.

Door al deze ontwikkelingen lijkt de tijd rijp voor een nieuwe, HWT-achtige opleiding. Deze zal vooral op de praktijk van nu en de toekomst worden gericht, met veel casussen met bestaande literatuur en onderzoeksrapporten als ondersteuning. Nieuw lesmateriaal zal dienen ter aanvulling van de kennislacunes. De nieuwe HWT heeft wel dezelfde doelstelling als de oude: het afleveren van breed opgeleide hbo'ers, die een brede scope hebben, verbanden kunnen onderkennen en daardoor binnen de organisaties breed inzetbaar zullen zijn.

Toch bestaat een groot verschil met 25 jaar geleden. De 100 waterleidingbedrijven van toen hadden destijds veel meer gelijkgestemde belangen dan de tien waterleidingbedrijven van nu, waarbij het ene bedrijf zich afvraagt of samenwerking moet worden gezocht in de waterketen en het andere schaalvergroting in de drinkwatersector hoog in het vaandel heeft staan. Het steeds schaarser wordende aanbod van goed (opgeleid) personeel vormt

echter een gezamenlijk probleem van de waterbedrijven en daarmee een uitdaging voor het begin van een nieuwe hbo-opleiding Waterleidingtechniek.

Dat de HWT 25 jaar geleden succesvol was, blijkt uit het feit dat ook nu nog een HWT-diploma als aanbeveling voor een functie kan gelden. Een prestatie die een eventuele nieuwe HWT-opleiding nog maar moet zien te evenaren.

Op 26 april van dit jaar werd een reünie gehouden voor de eerste lichte HWT'ers. Het was opvallend dat 25 jaar na de uitreiking van de eerste diploma's ruim tweederde van de toenmalige studenten de tocht naar Zwolle maakten: 14 van de indertijd 20 deelnemers kwamen naar het Engelse Werk.

De eerste afgestudeerden van de opleiding Hogere Waterleiding Techniek 25 jaar na de diploma-uitreiking (foto: Jan Nelissen).

